

LOKIO ŠOKIS

Anton Svensson

Lokio šokis

Iš švedų kalbos vertė Simona Rasimavičienė

baltos lankos

UDK 821.113.6-31
Sv-15

Versta iš:
Anders Roslund, Stefan Thunberg,
Björndansen, Piratförlaget, 2014

Redaktorė
Audra Kairienė

Dailininkas
Zigmantas Butautis

Maketuotoja
Eglė Jurkūnaitė

Šį leidinį draudžiama atgaminti bet kokia forma ar būdu, viešai skelbti, taip pat padaryti viešai prieinamą kompiuterių tinklais (internete), išleisti ir versti, platinti jo originalą ar kopijas: parduoti, nuomoti, teikti panaudai ar kitaip perduoti nuosavybėn.

Draudžiama ši kūrinį, esantį bibliotekose, mokymo įstaigose, muziejuose arba archyvuose, mokslinių tyrimų ar asmeninių studijų tikslais atgaminti, viešai skelbti ar padaryti visiems prieinamą kompiuterių tinklais tam skirtuose terminaluose tų įstaigų patalpose.

ISBN 978-9955-23-875-1

Copyright © Anders Roslund &
Stefan Thunberg 2014
© Simona Rasimavičienė, vertimas į
lietuvių kalbą, 2015
© Baltų lankų leidyba, 2015

Jej tai, kas buvo anksčiau, vykų dabar.

O tai, kas vyksta dabar, būtų buvę tada.

JIS SĖDI GELTONAME folksvagene autobusiuke, pradvisusiame prakaitu, dažais ir dar kažkuo, ko nė negali įvardyti. Galbūt dvokia įrankių dėžėje įspraustas popierinis kavos iš degalinės puodelis, gal ant keleivio sėdynės pabirę sukamojo tabako trupiniai, o gal statybinių prekių parduotuvėje Folkungo gatvėje pirkti maišas gipso ir teptukai ant užpakalinės keleivio sėdynės. Gal trenkia nuo pačiame automobilio gale sukrautų įrankių ir tapetavimo stalo, ketverius metus dvisusio tarp jo drabužių ir kadais dvigulės lovos dalies tame prakeiktame jos išnuomotame sandėlyje.

Tai štai kas skleidžia slogų kvapą.

Rūsiai. Sandėliai. Laikas.

Saulė kepina, prasimuša net pro dulkėmis ir sudžiūvusiomis musėmis apskretusį šoninį automobilio langą. Nepakeliamai karšta, jis nuleidžia stiklą, tikėdamasis įsileisti gaivaus oro, bet vidun plūsteli dar didesnė kaitra.

– Čia aš.

– Girdžiu.

– Kaip tu, sūnau? Ar viskas gerai?

Per tris valandas automobiliu iš Stokholmo jis pasiekė gamyklų ir eglyno apsuptą miestelį. Nuo ankstyvos popietės lėtai suka ratus aplink „Konsum“ parduotuvę, dešrainių kioską ir žvyro aikštelę,

kurioje septynių žaidėjų komanda žaidžia futbolą. Artėja prie vieno triaukščių raudonų plytų namų centre.

Dar nebuvo čia buvęs.

– Viskas gerai.

– Ką veikiat?

– Nelabai ką... Mama gamina valgyt, tuoj sėsim prie stalo.

Važiavo per seniai nematytą Švediją – devyniasdešimtas kelias, pas-kui septyniasdešimtas, toliau – penkiasdešimtas. Stabtelėjo dega-linėje pačiame miesto pakraštyje – BP ar „Uno-X“, susisuko cigaretę ir – gal visgi tai buvo „Shell“ – ir, uždaręs telefono kabinos dureles, surinko atmintinai žinomą telefono numerį. Ji pakėlė ragelį, bet nuti-lusi perdavė vyriausiajam sūnui.

– Leo, o kaip broliai? Kaip jie gyvena?

– Jie... Kaip visad.

– Visi namie?

– Visi.

Paskutinius kilometrus riedėjo lėtai. Pravažiavo bažnyčią, seną mo-kyklą ir pusplikius, vienais šortais, žmones – Didžiojoje aikštėje jie gerte gėrė išsiilgtus saulės spindulius, kuriuos, sprendžiant pagal šut-rą, netrukus turėjo pakeisti debesys ir perkūnija.

– Paduosi ragelį Feliksui?

– Juk žinai, kad jis nenori su tavim kalbėti.

Jis sėdėjo priešais triaukštį pastatą ir stebėjimo į įėjimą, kuris, regis, spoksojo į jį. Neketino čia užsisėdėti.

– Taigi... O Vincentas?

– Jis kažką žaidžia, atrodo...

– Lego?

- Ne, jis...
- Kareivėliais? Papasakok, ką veikia.
- Greičiausiai skaito. Tėti, kareivėliai seniai pamiršti.

Pažvelgė į langą dešinėje, pačiame viršuje, tai turėjo būti tas butas, apie kurį keturiolikmetis sūnus tiek pasakojo, kad, regis, ir pats yra ten buvęs: įėjus kairėje virtuvė, apvalus rudas stalas, keturios, bet ne penkios kėdės, toliau – svetainė, dešinėje už durų su matiniu nepermatomu stiklu jos miegamasis, ten stovi antroji lovos pusė, – tą ji vis dėlto pasiliko, – toliau vaikų – Leo, Felikso ir Vincento – kambariai. Viskas taip, kaip ir jiems gyvenant drauge.

- O tu?
- Aš...
- Ką veiki tu?
- Grįžtu namo.

—

Penkių kambarių bute verda atskiras gyvenimas, garsai galynėjasi ir grumiasi tarpusavyje. Mamai atsukus čiaupą, į plautuvę dundėdamas ima kliukti vanduo. Įrankių stalčiuje tarška metalas, barška iš spintelės traukiami indai. Galop visi garsai susilieja į vieną: berniukai kaip įmanydami stengiasi perrėkti plyšaujantį televizorių svetainėje, kur įsitaisęs sofos kamputyje Feliksas stebi falcetais spygaujančius animacinio filmuko veikėjus, ir kreivai ant Vincento pakaušio užmaukšlintas Leo ausinuko ausines, iš kurių sklinda sodrus pasakotojo balsas.

Spagečiai išvirė, mėsos padažas garuoja.

Kilstelėjusi ausines mama šnipšteli, jog valgis paruoštas ir Vincen-tas leidžiasi bėgti per prieškambarį šaukdamas: „Valgyt!“, pasukęs už kampo jis tebešaukia: „Valgyt, valgyt!“

Televizorius išjungtas. Nutyla muzika.

Visiems drauge skubant prie stalo, namai beveik nuščiūva, bet nuskardena durų skambutis.

—

Vincentas vėl bėga į prieškambarį.

– Aš atidarysiu.

Feliksas pralekia televizorių – jis irgi skuodžia prie durų.

– Aš atidarysiu.

Jie skuba, varžosi. Arčiausiai buvęs Vincentas suspėja pirmas ir jau siekia užrakto, nors dar nė neįstengia pats jo pasukti. Vos žingsniu atsilikęs Feliksas nustumia Vincento ranką ir pasilenkęs žvilgteli pro akutę. Leo stebi brolius, Vincentas darkart stveria užraktą, bet nepajėgia pasukti. Feliksas atsigręžia, ir jo veide galima įskaityti metų metus jį slėgusią baimę.

– Kas ten?

Feliksas linkteli durų link.

– Ten.

– Na ten, kas?

Darkart nuaidi ilgas skambutis. Leo prieina prie durų, prie užrakto siekiančio strapaliojančio Vincento. Feliksas nė nemano paleisti rankenos.

– Feliksai, Vincentai, pasitraukit. Aš atidarysiu.

—

Vakarienė trims kasdien vis daugiau valgantiems sūnums ketaus keptuvėje sunki. Kaskart perkeliant keptuvę ant medinio padėkliuko jai sudilgčioja riešą. Ji nukošia spagečius, įmeta gumulėlį sviesto ir pastato puodą ant virtuvės stalo.

Kai televizorius išjungtas, kai muzika ir pasaka nutildytos, kai kažkas spaudžia durų skambutį ir visi sūnūs skuba norėdami atidaryti, tylą nieko gero nežada.

Vėliau ji nė neprisiminė, ar atsisuko pasidomėti, kodėl vaikai nuščiuvo. O gal tylą ji įsivaizdavo? Ji įsidėmėjo tik jo paaugusias garbanas ir raudonuojų vynu nebedvelkiantį alsavimą.

Ir jo smūgius – kitokius nei visada.

Jei būtų trenkęs per stipriai, ji būtų parkritusi, o šį kartą jis norėjo priversti ją žvelgti jam į akis ir kaip reikiant aplamdyti už tai, kad

neparodė jam dėmesio ir perdavė telefoną vyriausiajam sūnui. Susitikus pirmą kartą po ketverių metų ji privalo žiūrėti į jį.

Veikiausiai ji atsikuko pati.

Pirmąjį smūgį kerta dešiniu kumščiu į kairį skruostą, ranka siekia moters kaklo ir sugriebęs atlošia galvą, kad vėl matytų veidą. Antras, trečias ir ketvirtas smūgiai, atvirksčiai – kairiu kumščiu į dešinį skruostą – „žiūrėk man į akis“ – staigūs, bet galingi kirčiai. Ji bando dangstyti rankomis, nespėja, alkūnės šmėsčioja jai prieš akis.

Viena ranka laikydamas už kaklo, kita tempia ją už plaukų, nors ji visu svoriu stengiasi susmukti, kristi ant grindų, apsiginti. Palenkęs jai galvą užsimoja koja. „Pajusk mane“ – spyris – „pajusk mane“ – kelis vėl šauna į viršų, spyris – „pajusk“.

—

Per tuos prabėgusius ketverius metus pasikeitė jo akys, negalėjai perprast žvilgsnio. Tai žvilgsnis žmogaus, kuo puikiausiai *žinančio*, ko atėjo. Kumščiais jis tašo mamos veidą kaip pliauską, švaistosi be atvangos, bet kitaip nei anksčiau – viskas vyksta be garso.

Leo neperprato tos velnioniškos tylos, štai kodėl uždelsė ko nors imtis. Tėtis atrodo tas pats, bet drauge ir kitoks. Mama nešaukia. Vincentas slepiasi jam už nugaros, o Feliksas nesitraukia nuo laiptinės durų.

Ūgiu jie dar toli gražu nelygūs. Kitaip Leo nebūtų reikėję šokte šokti tėtiui ant nugaros, kai šis užsimojo kirsti keliu. Tėtis nesiliaus, kol uždaužys mamą mirtinai. Berniukas pakimba ant nugaros delnais gniauždamas tėčio kaklą, pagaliau šis griebia jam už rankų ir bando jo nusikratyti.

Bet tuomet tėtis paleidžia mamos galvą.

Leo krinta ant grindų, o mama nusvirduliuoja kelis žingsnius, paskubomis slėpdama krauju plūstantį veidą, ypač skruostą, kurį tėtis prakirto kairiu keliu. Jis puola pavymui ir pastveria visai kaip pirma – mama privalo žiūrėti, kaip atskrenda smūgiai.

Dar vienas kirtis. Sunkus kumštis pataiko į nosį ir burną.

Šis paskutinis. Leo strykteli ir lyg skydą iškėlęs rankas įsispraudžia tarp suaugusiųjų.

Tėti, ne.

Stovi tuščiame kambaryje tarp kruvinos motinos ir tėvo – jis šoktų mušti mamą, jei sūnus neužstotų.

Leo išikimba į tėtį.

Ne už kaklo, tėtis dar per aukštas, ne už rankų, šių irgi nepasiekia. Apsiveja kiek aukščiau juosmens.

Tėti, ne.

Bando įsispirti į virtuvės grindis, bet kojinės slysta, turi iširemti į stalą, kad pajėgtų įveikti tėtį. Leo dar trūksta jėgų, bet jam pavyksta priversti jį paleisti mamos plaukus.

Iš virtuvės mama lekia prie pravirų laiptinės durų. Paslysta ant laiptų, visur tykšta kraujas, mama inkščia sulig kiekvienu žingsniu.

Jie lieka tik dviese.

Leo stipriai rankomis apsvijęs juosmenį, o gal krūtinę. Jis palinksta prie tėčio lyg šis laikytų jį apkabinęs.

– Dabar tavo eilė, Leonardai.

Virtuvė atsiduoda maistu – spagečiais su mėsos padažu, justai mamos kraujo kvapas. Jiedu žiūri vienas į kitą.

– Supranti, ar ne? Manęs nebebus, bent jau čia. Nuo šios akimirkos tu esi atsakingas.

Tėčio akys visai kitos – jos nebėgioja, jis nenuleidžia žvilgsnio ir netardamas nė žodžio pasako labai daug.

Dabar

Pirma dalis

LEO UŽGNIAUŽĖ KVAPA ir stipriau prisispaudė prie žemės. Kūnu perbėgo akinamai balta kišeninio žibintuvėlio šviesa, jis murktelėjo veidą į drėgnas samanas ir retus mėlynių stagarus. Jis slėpėsi. Šviesos rėžis grįžo prie betoninio kubo. Sargas visad eidavo tris ratus pagal laikrodžio rodyklę. Gulint taip arti buvo ypač lengva sekti jo ritualą.

Pirma jis pašvietė į užraktą, ieškodamas įsilaužimo žymių.

Tuomet apėjo kubą, šviesdamas į betonines sienas.

Galiausiai sustojo nugara į sieną ir valandėlę rūkė, regis, ilsėjosi įsitikinęs, jog viskas atrodo kaip ir vakar vakarą, tik vėjas pučia neįprastai stipriai.

Leo ėmė ramiau kvėpuoti. Šitaip jis pragulėjo septynis vakarus – kaskart nuo aštuntos valandos vis toje pačioje vietoje, tarp dviejų plikų medžių kamienų. Nepajudinamas. Vėjo, ūbaujančios pelėdos ir vieno kito vabzdžio draugėje.

Laukdavo pasirodant sargo. Anksčiausiai – dvidešimt dvi minutės po aštuonių pirmadienį, vėliausiai – dvylika po devynių trečiadienį. Leo stebėjo raudonas rodykles ant savo riešo – šįvakar sargas atvyko penkios po devynių, nudrengtas volvo sustojo prie užkardo nei per anksti, nei per vėlai.

Keistas jausmas šitaip gulėti ir stebėti žmogų, šventai įsitikinusį, jog yra vienui vienas. Tas rūkantis uniformuotas vyriškis buvo atsakingas už Stokholmo karinės apygardos sandėlius.

Leo pasitaisė prie apykaklės pritaistytą mikrofoną, ištempęs kaklą kilstelėjo galvą virš mėlynojų ir sušnabždėjo:

– Vėžiažmogis palieka teritoriją.

Vis dar buvo girdėti guminių batų žliugsėjimas, o žibintuvėlio šviesa šmėžavo tarp pušų šakų ir kur ne kur augančių krūmokšnių. Visai netrukus, vos praėjęs Feliksą ir Vincentą, jis pradingo už miško takelio vingio. Išgirdę už užkardo paleidžiamą automobilio variklį, Leo ir Jasperas turėjo susitikti prie kaustytų plieno durų.

—

Mišką ir žvyro aikštelę skiriantis griovys buvo pilnas vandens. Šokant per jį storas Leo kerzų padas slystelėjo žole. Peršokęs apsidairė. Vienoje rankoje jis laikė sunkią kuprinę, kitoje – medžio plaušo plokštę. Miško viduryje plytėjo didelė kvadratinė žvyro aikštelė, o joje – visos kelionės tikslas – nedidelis pilkšvas betono kubas. Ginklų saugykla.

Tolumoje, iš priešingos pusės, pušų spyglių ir samanų prisivėlusiais plaukais artinosi Jasperas, glėbyje nešdamas tokią pat sunkią kuprinę.

Vienas kitam jie nepratarė nė žodžio. Nebuvo reikalo.

Leo padėjo šešiasdešimties kvadratinių centimetrų medžio plaušo plokštę priešais kesono duris.

Jis ilgai tyrinėjo tą sieną. Ieškojo greičiausio būdo. Sargas, pašvietęs žibintuvėliu, kaipmat pastebėtų sprogimo žymes. Be to, kiltų pernelyg daug triukšmo.

Paskui ėmėsi tirti stogą. Būtų paprasta nukelti nuo lietaus saugantį skardos lakštą, tuomet iš viršaus prasiskverbti pro penkiasdešimties centimetrų betono sluoksnį ir galiausiai grąžinti skardą į vietą. Sprogimo žymių ant stogo nebūtų matyti nė šviečiant žibintuvėliu, bet triukšmo išvengti irgi nepavyktų.

Teliko grindys. Galima sukelti priešslėgį – sprogimo jėga suspaustų žemę, o dėl šios pasipriešinimo reikėtų mažiau sprogmenų, taigi mažiau ir triukšmo.

Iš kuprinės Leo ištraukė maišelį su keliais šimtais gramų pastos.

Tai buvo plastikiniai sprogmenys m/46. Aštuoniasdešimt šeši procentai pentilio ir keturiolika – mineralinio tepalo.

Jis atsiklaupė ir pasišviesdamas pora ant galvos tvirtinamų žibintuvėlių ėmė minkyti dvylika sprogmenų rutuliukų po keturiasdešimt

gramų. Pasta buvo kietesnė ir ne tokia paslanki kaip ICA prekybos centro imbierinė tešla plastikiniame maišelyje, bet užtat nekilo grėsmės, kad sudrėkusi ar minkoma sprogs, o jo rankos stiprios.

Būtų pavykę ir su trylika arba šešiolika gumulėlių. Ar su dvidešimt.

Bet jis norėjo naudoti dvylika.

– Juk neužteks.

Visus išdėliojo ant plokštės lyg ciferblatą – keturiasdešimties gramų sprogstamosios medžiagos gumulėlis kiekvienai valandai.

– Užteks.

– Bet lentelėje parašyta...

– Kariai visuomet naudoja per daug. Kare jų tikslas – žudyti. Aš ėmiau pusę. Mums tereikia patekti vidun, o ne sugriauti.

Jis stebėjo Jasperą – jo miklios rankos ištraukė iš kuprinės sulankstomą kastuvą, sunėrė jį ir ėmė kasti, su kiekvienu judesiu duobė prie durų darėsi vis gilesnė.

Gumulėlis sprogmėnų kas valandą. Laiko ratas.

Net neturėdamas laikrodžio, jis tiksliai žinojo, kiek valandų. Regis, sekundės pačios jame tikėsėjo.

Iš kuprinės ištraukė kažkokį šiurkštų rudą virvagalį.

Pustrečio metro padegamosios pentilio virvelės.

Ant plokštės nuo sprogmens iki sprogmens rangėsi ruda gyvatėlė, pritvirtinta sidabrine lipniąja juosta. Apsukusi ratą jos uodega išlindo ties ta vieta, kur laikrodis rodo vidurnaktį, – tai buvo degiklis.

– Baigta.

Duobė po kesono grindimis turėjo būti gana didelė, kad tilptų plokštė. Jasperas darbavosi išsijuosęs, kūnu žliaugė prakaitas, ir duobė vis gilėjo. Iš krašto, kur nepasiekė kastuvus, Leo ėmė rausti rankomis.

– Nagi.

Vaikinai, laikydami už priešingų kraštų, atsargiai stūmė plokštę gilyn, kad ginkdie neužkliudytų sprogmėnų, o virvelės galas kyšotų. Įsitikinę, jog plokštės kvadratas, pralindęs po durimis, tikrai atsidūrė po mažuoju nameliu, kruopščiai užvertė duobę žvyru, kad būtų sukeltas priešlėgis, kuriuo kliovėsi Leo.